

Ofre for menneskehandel til prostitution - og deres møde med det danske system

Rømer, Mette

Published in:
Uden for Nummer

Publication date:
2019

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Rømer, M. (2019). Ofre for menneskehandel til prostitution - og deres møde med det danske system. *Uden for Nummer*, 38, 36-47.

General rights

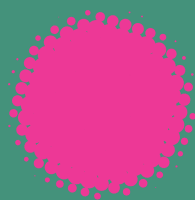
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

UDEN FOR NUMMER

38

NÅR BUDGETTET SKRIDER

- EN SPORING AF ØKONOMISKE HENSYN
I MYNDIGHEDSSAGSBEHANDLERES
BESLUTNINGSPROCESSER

**AKTUELLE OG ALTERNATIVE
MENNESKESYN I SOCIALT ARBEJDE**

VÆRESTEDER
SOM ARENA FOR MENNESKELIG
OPBLOMSTRING

**OFRE FOR MENNESKEHANDEL
TIL PROSTITUTION -OG DERES MØDE
MED DET DANSKE SYSTEM**

PEER REVIEWED

Ofre for menneskehandel til prostitution - og deres møde med det danske system

AF METTE RØMER, POST DOC

Menneskehandel – også kaldet moderne slaveri eller trafficking – er et internationalt kendt fænomen, der betragtes som et af de mest alvorlige brud på grundlæggende menneskerettigheder (Institut for Menneskerettigheder, 2015). Denne artikel handler om ofre for menneskehandel til prostitution og deres møde med det danske system.

DANMARK ER DEN hyppigst identificerede form for menneskehandel forbundet med seksuel udnyttelse af kvinder, og nigerianske kvinder udgør majoriteten af ofre i perioden 2007 - 2017 efterfulgt af kvinder fra Rumænien, Thailand, Uganda og Brasilien (Socialstyrelsen, 2018:6). Forskningsprojektet CRI-VIC¹ undersøger menneskehandlede kvinders møde med de danske myndigheder, og projektet undersøger den betydning, en status som "offer for menneskehandel" har for ofrenes muligheder og hverdagsliv i Danmark. På baggrund af projektet er det artiklens formål at udfolde kvindernes perspektiv på, hvorfor de lever et liv uden kontakt med systemet, og hvordan de oplever den hjælp, de modtager, når de er i kontakt med de danske myndigheder. Med udgangspunkt i ofrenes perspektiv og erfaringsmøder er artiklens formål endvidere at belyse, hvilken rolle og betydning det sociale arbejde har for ofrene.

Artiklen indledes med at udfolde indsatsen mod menneskehandel i Danmark og de dilemmaer, som det offentlige system oplever i forhold til at hjælpe ofre for menneskehandel. Dette efterfølges af en beskrivelse af, hvordan undersøgelsen – som artiklens analyse udspringer af – har været tilrettelagt med inspiration fra den institutionelle etnografi, og hvordan analysen som følge heraf består af en illustrativ kortlægning af de private og offentlige aktører, som kvinderne har mødt, og som har indvirkning på kvindernes muligheder og hverdagsliv i Danmark.

INDSATSEN MOD MENNESKEHANDEL I DANMARK

Danmark har internationalt været forpligtet til at bekæmpe menneskehandel, siden regeringen i år 2000 underskrev og ratificerede FN-konventionen om grænseoverskridende organiseret kriminalitet og den tilhørende såkaldte *Palermo-protokol* om at forebygge, bekæmpe og retsforfølge menneskehandel.² Juridisk defineres menneskehandel i *Palermo-protokollen* som det:

“...at rekruttere, transportere eller overføre en person, holde en person skjult eller modtage en person ved brug af magt eller trusler om magtanvendelse eller anden form for tvang, bortførelse, bedrageri eller misbrug af magt eller ydelse eller modtagelse af betaling eller fordele for at opnå samtykke fra en person med det formål at udnytte vedkommende.”

For at sikre, at Danmark formelt lever op til de internationale konventioner og forpligtelser, lancerede regeringen i 2002 den første nationale handlingsplan til bekæmpelse af menneskehandel.³ Med handlingsplanen har Danmark iværksat en helhedsorienteret tværsektoriel indsats med en bred vifte af formål, aktiviteter og aktører med henblik på dels at forebygge og bekæmpe menneskehandel, men også at beskytte og hjælpe de mennesker, som lever et liv som ofre for menneskehandel i Danmark (Udenrigsministeriet, 2018). Eftersom menneskehandel ofte foregår i det skjulte væk fra offentlighedens søgelys (Socialstyrelsen, 2018), er spørgsmålet, hvorfor kvinder, der er ofre for seksuel udnyttelse, vælger at leve et hverdagsliv uden for systemets rækkevidde fremfor at modtage hjælp fra den nationale indsats til bekæmpelse af menneskehandel.

DE 'USYNLIGE' OFRE

– ØNSKER DE SYSTEMETS HJÆLP?

I perioden 2007-2017 blev 730 personer vurderet menneskehandlet af de danske myndigheder. Udover den statistiske indsigt i antallet af disse officielt vurderede ofre for menneskehandel er feltet præget af mørketal (Institut for Menneskerettigheder, 2015; Socialstyrelsen, 2018). Det vides med andre ord ikke, hvor mange ofre for menneskehandel, der reelt befinder sig i Danmark – og således heller ikke hvor mange ofre, som reelt har brug for hjælp og støtte. Et kendetegn blandt ofre for menneskehandel er, at de er tilbageholdende med at søge hjælp og støtte hos de officielle myndigheder (Plambech 2018, Skilbrei 2014, Socialstyrelsen, 2018, Spanger, 2011). Dels fordi de frygter repressalier fra

deres bagmænd, og dels fordi de frygter at blive hjemsendt af myndighederne, fordi de opholder sig i landet som illegale migranter uden arbejds- og/eller opholdstilladelse (Plambech, 2014; Skilbrei, 2013; Socialstyrelsen, 2018). Det bevirker, at ofre for menneskehandel oftest lever et liv uden for myndighedernes rækkevidde, og at mange ofre aldrig bliver vurderet handlet af myndighederne med henblik på at modtage hjælp inden for handlingsplanens rammer (Brunovskis, 2007; Plambech, 2018; Paasche m.fl. (2016); Socialstyrelsen, 2018). Som det fremgår i det følgende, så bevirker det ligeledes, at ofrene – til trods for den udnyttende situation, de befinder sig i – ikke er interesseret i at tage imod det tilbud, som det danske system officielt har mulighed for at tilbyde dem, nemlig en forberedt hjemsendelse til deres oprindelsesland:⁴

- I alt valgte 8 af de i alt 98 ofre, som blev vurderet menneskehandlet i 2017, ikke at tage imod tilbuddet om en forberedt hjemsendelse.
- 50 trådte ud af tilbuddet efter i første omgang at have takket ja.
- 24 af de 98 ofre var gengangere: De har tidligere takket ja til en forberedt hjemsendelse, men undervejs i refleksions- og restitutionsperioden enten forsvandt de ud af myndighedernes varetægt eller blev hjemsendt til deres oprindelsesland via International Organisation for Migration (IOM) eller Dublinforordningen for efterfølgende at returnere tilbage til Danmark (Socialstyrelsen, 2018).⁵ Omfanget af ofre, som ikke ønsker at tage imod tilbuddet om en forberedt hjemrejse eller er trådt ud af tilbuddet, illustrerer, hvorledes ofre for menneskehandel i overvejende grad vælger at leve et marginaliseret hverdagsliv uden for myndighedernes rækkevidde, samt hvilke udfordringer det officielle Danmark står overfor i forhold til at hjælpe og beskytte dem.

ET OFFERPERSPEKTIV

Forskning om menneskehandel er blevet kritiseret for ikke at inddrage ofrenes perspektiver på oplevelser og processer, og deres individuelle motiver og handlekraft i forhold til at forstå deres situation (Plambech, 2018). Forskningsprojektet CRIVIC har i dets etnografiske studie blandt udenlandske kvinder i gadeprostitutionen, på bordeller, på massageklinikker, stript klubber m.m. haft til formål at inddrage ofrenes perspektiv. Dels med henblik på få indsigt i deres hverdagsliv, dels på hvilke institutionelle strukturer, der former og styrer deres muligheder og hverdagsliv i Danmark. Forskningsprojektet har været tilrettelagt med inspiration fra instituti-

METTE RØMER,

er uddannet pædagog, cand. soc og er ansat som postdoc ved Institut for Sociologi og socialt arbejde, Aalborg Universitet.

romer@socsci.aau.dk

“På baggrund af projektet er det artiklens formål at udfolde kvindernes perspektiv på, hvorfor de lever et liv uden kontakt med systemet, og hvordan de oplever den hjælp, de modtager, når de er i kontakt med de danske myndigheder”

onell etnografi, som er en sociologisk metode, hvor man åbent og eksplorativt uden en bestemt teoretisk tilgang undersøger sammenhængen mellem menneskers hverdagsliv (det lokale niveau) og institutionelle strukturer, reguleringer og normer (det translokale niveau) (Smith 2005 & 2006). Det er en *multi-lokal* etnografisk tilgang (Jakobsen, 2006), som altid tager afsæt i menneskers personlige erfaringer og hverdagsliv, det vil sige den situation som mennesket befinder sig i, med de forudsætninger det har, og de rammer, de er underlagt (Campbell & Gregor, 2004). Dette med henblik på at identificere eventuelle og ikke erkendte problematikker i sammenhængen mellem menneskets hverdagsliv og de translokale institutionelle strukturerer, som mennesket er indlejret i (Smith, 2005).

Om end at udgangspunktet i den institutionelle etnografi er at udforske mennesker og deres hverdagsliv gennem interview og observation, så er analyseobjektet ikke menneskene og deres hverdagsliv. Igennem en analytisk kortlægning af *tekst* – som inden for tilgangen forstås som aktørers handlinger – er analyseobjektet det, som Smith kalder ”ruling relations,” som er de translokale styringsrelationer, som institutionelt strukturerer og påvirker menneskets levede muligheder og hverdagsliv (Smith, 2005 & 2006). Med udgangspunkt i ofrenes perspektiv belyser artiklen således de styringsrelationer- og -rationaler, der har indvirkning på ofrenes muligheder og hverdagsliv i Danmark for at forstå, hvorfor ofre for menneskehandel ikke ønsker kontakt med systemet. Analysen udgør således ikke en evaluering af den nationale indsats, som er etableret og formuleret i den na-

tionale *Handlingsplan til bekæmpelse af menneskehandel* (Udenrigsministeriet, 2018).

Ligesom kvinderne er svære at komme i kontakt med for myndighederne, er de også forskningsmæssigt udfordrende at få til at deltage i forskning på grund af deres frygt og skeptisk for både bagmænd og myndigheder (Bhopal and Deuchar, 2016; Taylor m.fl., 2016; Shaw and Holland, 2014). Adgangen til kvinderne er blevet skabt gennem private og offentlige sociale aktører som udfører opsøgende socialt arbejde i gadeprostitutionen, på bordeller, på massageklinikker, striptklubber m.m. I alt 20 potentielle sex-handlede ofre (18 kvinder, 1 trans og 1 mand med forskellige nationalitetsbaggrunde, EU- og ikke EU-borgere) har deltaget i det etnografiske studie. Om end at undersøgelsens gatekeepers har identificeret tegn på menneskehandel, herunder direkte spurgt de i projektets deltagende kvinder, om de er i et handelsforhold til en bagmand/kriminelt netværk, så er kun tre af de deltagende kvinder vurderet menneskehandlet af de danske myndigheder. De resterende kvinder er at betragte som potentielle ofre, da det ikke er muligt at vide, hvorvidt den interviewede informant aktuelt er i et handelsforhold eller ej med en bagmand/kriminelt netværk (Tyldum og Brunoskis, 2005; Tyldum, G., 2010).

Med afsæt i den institutionelle etnografi er samtlige kvinder blevet interviewet i forhold til deres erfaringsmøder med aktører og organisationer fra det officielle Danmark. Konkret er kvinderne blevet spurgt, om de har haft kontakt med aktører fra det officielle Danmark, hvem de har haft kontakt

med, hvordan de er kommet i kontakt med de pågældende aktører, hvilke handlinger aktørerne har foretaget, hvilken form for hjælp aktørerne har hjulpet med dem med m.m.

Spørgsmålene har haft til hensigt at indfange kvindernes erfaringsmøder i forhold til at udfolde det, som inden for den institutionelle etnografi kaldes ”mapping of social relations”: En kortlægning, som illustrativt demonstrerer de styringsrelationer (ruling relations), som kvinderne institutionelt er indlejret i, og som altså former og styrer kvindernes muligheder og hverdagsliv (Campbell & Gregor, 2004). Gennem en kortlægning af de private og offentlige aktører, som kvinderne har haft kontakt med, indledes analysen med illustrativt at belyse, hvordan den nationale indsats jf. handlingsplanen for menneskehandel udgør den centrale ”ruling relations” styringsrelation, som former måden, hvorpå de respektive aktører agerer over for ofrene i deres møde, og således styrer kvindernes muligheder og hverdagsliv. Isabel er et udvalgt eksempel som repræsentation for kvinderne. Gennem Isabels⁶ erfaringsmøde med systemet identificerer analysen efterfølgende, hvordan der inden for indsatsen forekommer at være tre centrale styringsrationaler inden for den nationale koordinerende indsats, som har betydning for kvindernes mulighed og hverdagsliv i Danmark. Isabel er valgt som eksempel, fordi hun selv har valgt at kontakte systemet, og således er modtagelig for hjælp, hvilket – sammenlignet med resterende sky og skeptiske kvinder – gør det muligt at indfange nogle af de centrale problematikker som foranlediger, at kvinderne lever uden for systemet.

KORTLÆGNING AF KVINDERNES MØDER MED PRIVATE OG OFFENTLIGE AKTØRER OG ORGANISATIONER

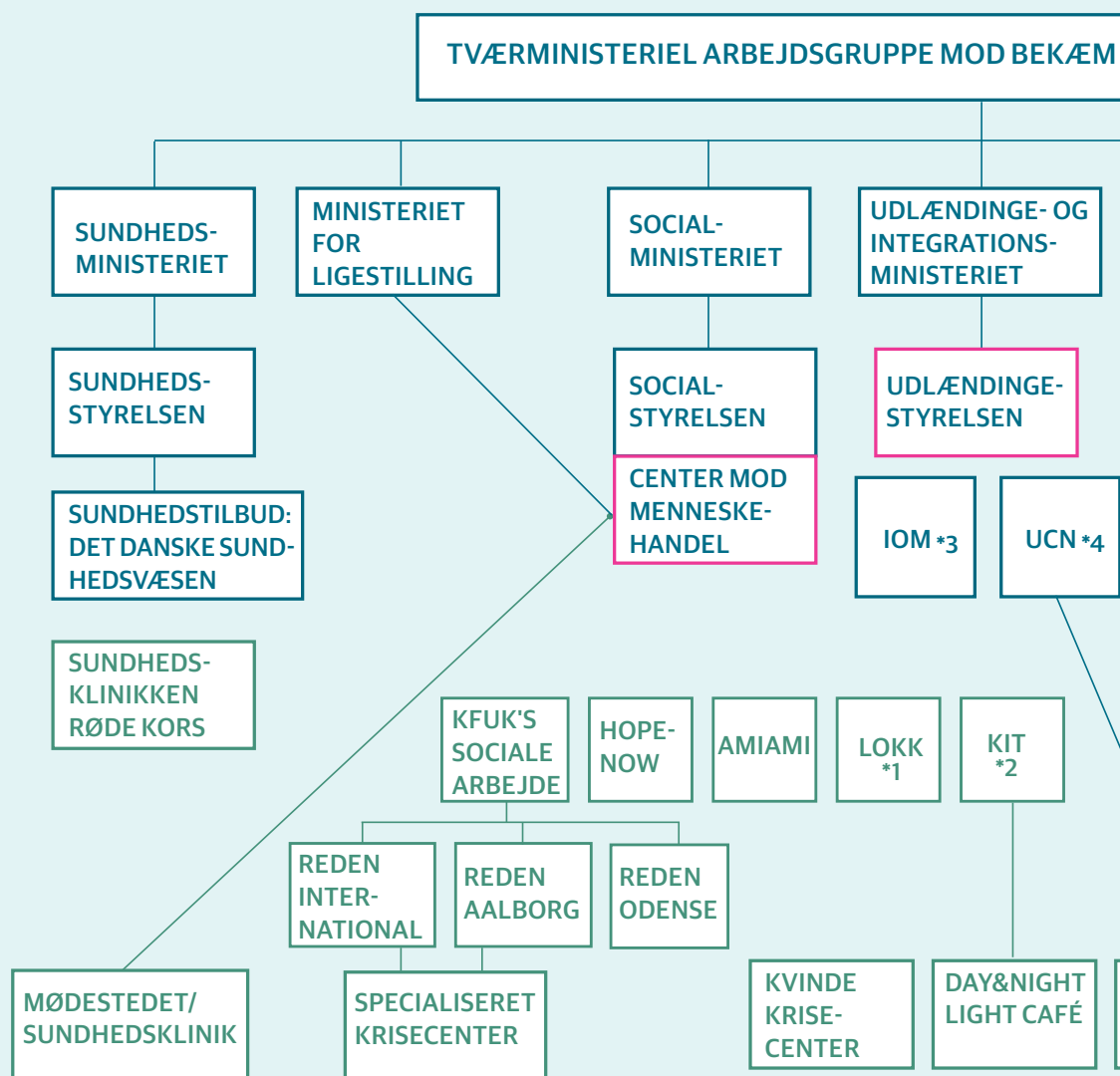
Med udgangspunkt i kvindernes erfaringsmøder har analysen af deres møde med det danske system været indledt med en kortlægning af de aktører og organisationer, som kvinderne tilsammen har mødt i deres kontakt med det officielle Danmark. Kortlægningen viste, at kvinderne har været i kontakt med aktører fra både private og offentlige organisationer. En efterfølgende analyse af de enkelte organisationer og deres tilknytning til den nationale handleplan angiver yderligere, at hovedparten af aktørerne og deres organisationer er forankret i den af regeringen koordinerede tværsektorielle indsats, som blev iværksat med den nationale *Handlingsplan til bekæmpelse mod menneskehandel* (Udenrigsministeriet, 2018). De eneste aktører og organisationer, som ikke er forankret i den nationale handleplan, er de private organisationer LOKK (Landsorganisationen for kvindekrisecentre),

Røde Kors’ sundhedsklinik, KIT (Kirkens Integrationstjeneste) og Gadejuristen. Ingen af disse modtager finansiel støtte af de 63 millioner kr., som er tildelt som satspuljemidler til bekæmpelse af menneskehandel i perioden 2019-2021. Kortlægningen af kvindernes møder med det danske system er illustrativt fremstillet i figuren, *Private og offentlige aktører og organisationer på indsatsområdet i bekæmpelsen mod menneskehandel (prostitution)*. (Se figur næste side) Den viser, hvordan de offentlige og private aktører er forgrenet på regionalt, nationalt og ministerielt niveau, og hvordan den samlede koordinerende indsats er forankret i en tværministeriel arbejdsgruppe ledet af Ligestillingsministeriet (Udenrigsministeriet, 2018). I et institutionelt etnografisk perspektiv illustrerer kortlægningen nærmere bestemt, hvordan kvinderne er institutionelt indlejret, og således styret og formet af de styringsrelationer og -rationaler, som institutionelt strukturerer den nationale koordinerende indsats (Smith 2005).

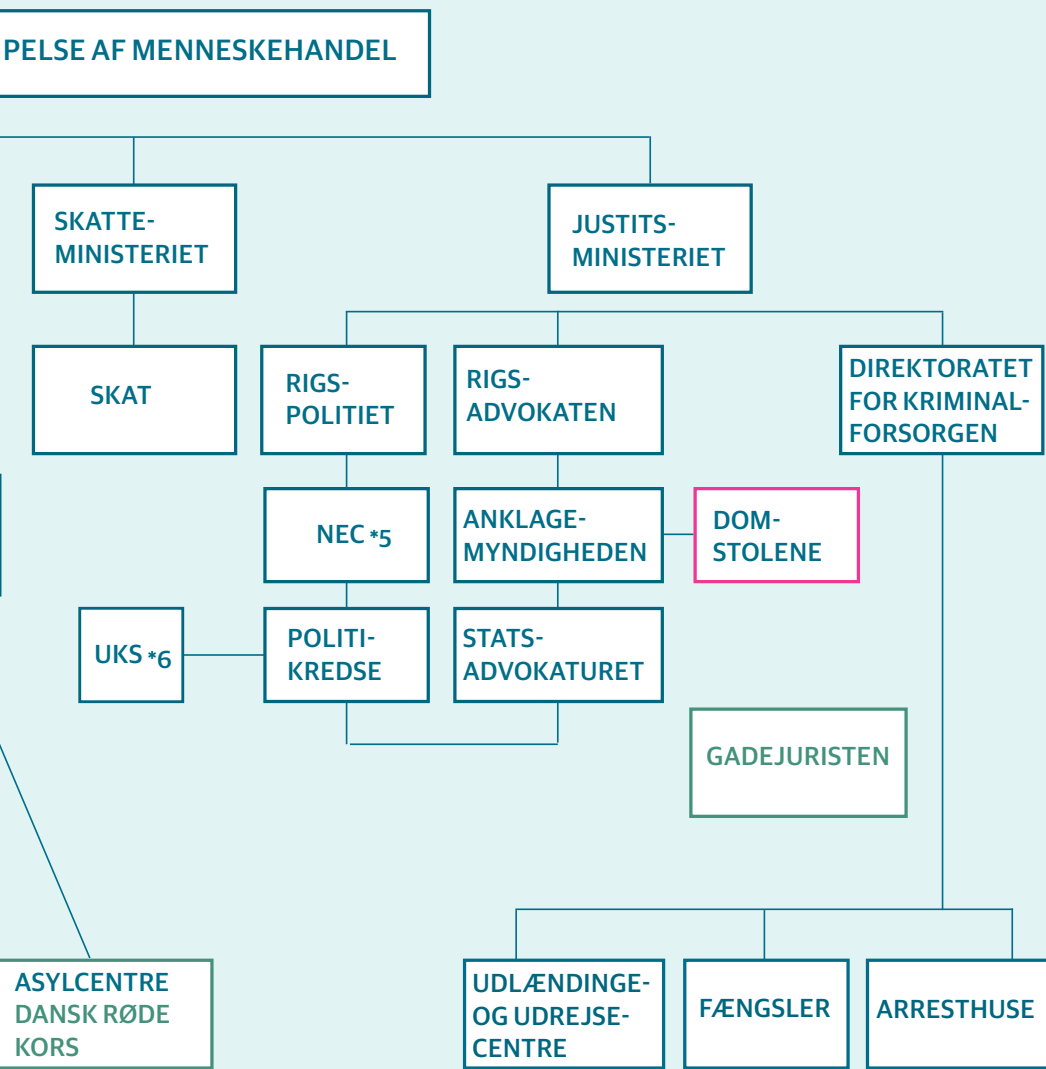
IDENTIFIKATION AF STYRINGSRATIONALER SOM DANNER GRUNDLAG FOR KVINDERNES FRYGT

Kortlægningen af de private og offentlige aktører og organisationer, som kvinderne har mødt, illustrerer ikke blot den mangfoldighed af aktører og organisationer, som er involveret i den koordinerede nationale indsats. Den belyser også, hvordan der indenfor den samlede indsats forekommer at være tre forskellige myndigheder, som har mandat til at vurdere, om en person er offer for menneskehandel: Center Mod Menneskehandel (CMM), Udlændingestyrelsen og det straffetretlige system med domstolene. Hvor CMM er myndighedshavende for at vurdere handelsspørgsmål i forhold til lovlig opholdte ofre, vurderer Udlændingestyrelsen handelsspørgsmålet i forhold til ulovlig opholdte udlændinge og asylansøgere, og det straffetretlige system vurderer handelsspørgsmålet i forbindelse med retsforfølgninger af bagmænd/kriminelle netværk (udenrigsministeriet, 2018). Figuren demonstrerer med andre ord, hvordan der er forskellige myndigheder indlejret i den koordinerede indsats’ institutionelle struktur med forskellige styringsrationaler. I det følgende vil det straffetretlige systems og Udlændingestyrelsens og sociale indsats’ styringsrationalitet blive identificeret gennem Isabels møde med det danske system. Anvendelsen af Isabel som eksempel på kvindernes møde med systemet gør det muligt at belyse det, som Tyldum og Brunoskis (2005) kalder for det ”uobserverbare” møde, det vil sige et møde, som reelt set ikke udfolder sig i praksis, eftersom ofre for menneskehandel kun i begrænset omfang er i kontakt med systemets officielle aktører.

OFFENTLIGE OG PRIVATE ORGANISATIONER I BEKÆMPELSEN MOD Menneskehandel

NER OG AKTØRER PÅ INDSATSOMRÅDET SKEHANDEL (PROSTITUTION)

MYNDIGHEDER/OFFENTLIGE ORGANISATIONER

NGO/PRIVATE ORGANISATIONER

*UDFØRENDE MYNDIGHED I FORBINDELSE
MED VURDERING AF MENNESKEHANDEL

ISABELS MØDE MED DET DANSKE SYSTEM

Isabel er en katolsk troende kvinde midt i 40'erne, som er vokset op i fattigdom i et afsides landdistrikt i et af verdens udviklingslande. På grund af fattigdom rejste Isabel til Italien, hvor hun i mange år arbejdede i hotel- og servicebranchen og blev gift med en italiensk mand, som hun fik et barn med. Da hendes mand døde, fik Isabel tilbud om at rejse til Danmark for at arbejde på fabrik, hvorfor hun efterlod sønnen hos mandens pårørende i Italien. I Danmark erfarede hun, at arbejdet ikke bestod af fabriksarbejde som lovet. Hun skulle arbejde på bordel. (Bag-)kvinden, som havde tilbudt Isabel arbejde i Danmark, tvang således Isabel til at sælge sex under trusler om, at hendes barn var under opsyn og ville blive gjort fortræd, hvis Isabel forlod bordellerne. I en periode på seks år arbejdede Isabel på forskellige bordeller i Danmark for at betale gæld af til (bag-)kvinden og sende remitter til sit barn. På et tidspunkt bliver en kunde glad for Isabel. De indleder et forhold, Isabel bliver gravid og føder deres fælles barn. De første år af barnets levetid fortsætter Isabel med at arbejde på bordel, hvor kollegaerne på bordellet passede barnet, når hun havde kunder. Isabel brød relationen til barnets far, da manden ikke officielt vil vedkende sig faderskabet på sit statsløse barn, og som følge heraf ikke længere ønskede samvær med barnet. Isabel forlader derfor bordellet og lader sig indlogere på et kvindekrisecenter for at søge systemet om hjælp til at forsørge sin søn. Hvorom det første møde med systemet for 71 ud af de 98 identificerede ofre i 2017 var med politiet via razzia på gaden, ransagninger på bordeller, massageklinikker i lufthavnen og lign, så var Isabels første møde med det danske system, Kvindekrisecentreret (Socialstyrelsen, 2018:4).

På baggrund af Isabels handelshistorik kontakter kvindekrisecenteret en af de NGO'er, som er involveret i den nationale indsats. Den pågældende NGO kontakter efterfølgende Center Mod Menneskehandel (CMM), som er den koordinerende myndighedsorganisation med ansvar for at koordinere det tværsektorielle samarbejde mellem indsatsområdenes forskellige foranstaltninger. CMM vurderer, at Isabel er i et handelsforhold og anmelder sagen til politiet med henblik på at få iværksat en retsforfølgelse på Isabels bagkvinde. Politiet afhører Isabel og konkluderer på baggrund af afhøringerne, at Isabel på daværende tidspunkt ikke er i et *aktuelt* handelsforhold. Politiets beslutning belyser, hvordan politiet vurderer Isabels handelsforhold ud fra den retlig rationalitet om at sigte hendes bagmænd for menneskehandel jf. Straffelovens § 262 a.

Selvom Isabel er villig til frivilligt at vidne mod sin bag-

“Omfanget af ofre, som ikke ønsker at tage imod tilbuddet om en forberedt hjemrejse eller er trådt ud af tilbuddet, illustrerer, hvorledes ofre for menneskehandel i overvejende grad vælger at leve et marginaliseret hverdagsliv“

kvinde, vurderer politiet altså sagen som forældet i forhold til at igangsætte en efterforskning med henblik på retsforfølgning af Isabels bagmand. Politiets retlige handlen og ageren bevirker, at Isabel - på trods af flere års seksuel udnyttelse - ikke opnår retlig status som "offer for menneskehandel" med adgang til at modtage hjælp inden for rammerne af den danske handlingsplan. Det vil sig hjælp i form af juridisk rådgivning, medicinsk hjælp, psykologisk assistance og ikke mindst en forberedt hjemsendelse til deres oprindelsesland for at starte en ny tilværelse (Udenrigsministeriet, 2018). Den manglende status som 'offer for menneskehandel' efterlader Isabel uden retstilling i Danmark, og dermed uden muligheder for at leve et hverdagsliv inden for rammerne af det officielle Danmark. Isabels eksempel identificerer med andre ord den problematik, at ofre for menneskehandel ikke altid selv vælger at leve et liv uden for systemet, men at de falder igennem systemet uden mulighed for at modtage hjælp og støtte til deres pågældende situation.

UDLÆNDINGESTYRELSENS STYRINGSRATIONALITET

Politiets vurdering af, at Isabel ikke er i et *aktuelt* handelsforhold, og at der dermed manglede retligt grundlag for at retsforfølge hendes bagkvinde, betød, at CMM trak sig fra Isabels sag ved at overlade den til Udlændingestyrelsen. Isabel blev således overladt til sin migrationsstatus som EU-borger uden arbejdstilladelse i Danmark og dermed manglende mulighed for at forsørge sin søn. Selvom Isabel søgte om både familiesammenføring med sin søn og opholdstilladelse, afviste henholdsvis Statsforvaltningen og Udlændingestyrelsen samstemmigt Isabels ansøgning. Dette med begrundelse i, at Isabel ikke havde anden tilknytning til Danmark end hendes arbejde på de respektive bordeller - altså uden anerkendelse af, at hendes barn var dansk statsborger og i tre år havde været integreret i det danske velfærdssystem. Med en rationalitet med forankring i den danske udlændingelov om, at EU-borgere kun kan modtage ophold i Danmark, hvis de er selvforsørgende, blev Isabels sag afvist. Med advokatbistand fra den lokale NGO klagede Isabel udvisningen til Udlændingenævnet, som i flere omgange afviste klagen ved at stadfæste Statsforvaltningen og Udlændingestyrelsens udvisning. Mens sagen verserede, hjalp NGO'en Isabel med at anskaffe et fuldtidsarbejde i hotel- og servicebranchen. Det betød, at Isabel i sidste ende fik opholdstilladelse, da hun med fast job fik status som selvforsørgende EU-borger. Med hjælp fra NGO'en undgik Isabel at blive udvist af Danmark og risikoen for at blive adskilt fra sit barn.

SOCIAL INDSATS ROLLE OG BETYDNING

Isabels møde med det danske system illustrerer ikke blot, hvordan politiet og udlændingestyrelsens respektive styringsrationaler har indvirkning på de muligheder, som ofre for menneskehandel har for at have et hverdagsliv i Danmark - i så fald de ønsker/tør at bryde deres handelsforhold til deres bagmænd/kriminelle netværk. Isabels møde demonstrerer også, hvordan de sociale aktører påtager sig forskellige roller og betydninger for Isabels sag. Som den koordinerende myndighed for den samlede nationale indsats består CMMs rolle i at overdrage Isabels sag til først politiet og senere udlændingestyrelsen. Som den koordinerede myndighed sikre CMM med andre ord, at Isabels sagsbehandlingsprocedure forløber sig i henhold til handlingsplanen. NGO'en derimod påtager sig en hjælpende rolle i forhold til at støtte Isabel. Den hjælper nærmere bestemt Isabel med at navigere rundt i det komplekse institutionelle felt med de mange involverede instanser. Den yder hjælp og støtte i forhold til at få tildelt integrationsydelse, at komme i virksomhedspraktik, på sprogkursus, og at få en bolig stillet til rådighed, da Isabel flytter fra krisecentret. Den yder advokatbistand til både at køre en faderskabssag mod barnets far, så sønnen opnår dansk statsborgerskab, og til at ansøge om familiesammenføring og opholdstilladelse. Isabels møde med de sociale aktører illustrerer således, hvordan CMM handler og agerer i henhold til det, man inden for den institutionelle etnografi kalder *institutional accountable*, dvs. som en sagsbehandlende aktør, som yder socialt arbejde i henhold til de lovgivningsmæssige rammer, som de er underlagt jf. handlingsplanen. Som socialarbejdere træder CMM ikke ud over handlingsplanens lovgivningsmæssige rammer, således som det gør sig gældende for NGO'en. NGO'en træder ud over handlingsplanens lovgivningsmæssige rammer for at søge efter muligheder for Isabel til at leve et tåleligt liv - ikke for at sikre Isabels retsstilling i Danmark. Isabels møde med det danske system indikerer med andre ord, hvordan det sociale arbejde med ofre for menneskehandel består i en dobbeltrolle i forhold til både at hjælpe og støtte ofrene ud af det tvangsforhold, de er fanget i, men ligeledes med CMMs myndighedsrolle i forhold til at overvåge og føre kontrol med ofrene i forhold til lovbrud, som kan relateres til menneskehandel. En dobbeltrolle, som er problematisk for kvinderne i forhold til skabe tillid. For hvem har socialarbejderne intention om at hjælpe?

AFSLUTNING

Med inspiration i den institutionelle etnografi har artiklen med afsæt i et offerperspektiv haft til formål at kortlægge de

translokale styringsrelationer, som institutionelt strukturerer og påvirker kvindernes hverdagsliv. Dette med henblik på at identificere eventuelle og ikke erkendte problematikker. Sammenfattende fremviser analysen, at selvom kvinderne kan have levet og skabt et liv i Danmark over mange år, så tager lovgivningen ikke hensyn hertil. Kvindernes mulighed for at opnå status som "offer for menneskehandel" forekommer at være kvindernes retstilling i Danmark. En retstilling, som giver dem en begrænset mulighed for at leve et hverdagsliv inden for det danske system, da de som oftest enten bliver tilbudt mulighed om hjemsendelse på baggrund af deres status som "offer for menneskehandel" eller bliver udvist på grund af deres illegale migrationsstatus. Frygten for repressalier fra bagmændene og frygt for hjemsendelse – som fratager kvinderne mulighed for at tilbagebetale gæld til deres bagmænd/kriminelle netværk og sende remitter til deres familier/børn i hjemlandet – er indvirkende på, at ofre for menneskehandel ofte vælger at leve et liv uden for systemets rækkevidde. ●

“Selvom Isabel er villig til frivilligt at vidne mod sin bagkvinde, vurderer politiet altså sagen som forældet i forhold til at igangsætte en efterforskning med henblik på retsforfølgning af Isabels bagmand”

NOTER

1. Projekt CRIVIC (forkortet for criminalised victims) er et forskningsprojekt ved Institut for sociologi og socialt arbejde, Aalborg Universitet som er finansieret af Rådet for Offerfonden. Læs herom på: <https://www.cri-vic.aau.dk/>
2. Se herom i bekendtgørelsen af FN-protokol af 15. november 2000 om forebyggelse, bekæmpelse og retsforfølgning af menneskehandel, særlig handel med kvinder og børn, til supplering af De Forenede Nationers konvention af 15. november 2000 om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet, BKI nr. 11 af 29/04/2004
3. Siden lanceringen af den første Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel i 2002 (Ministeriet for Ligestilling, 2002) er handlingsplanen blevet revideret hvert tredje år og udgør i dag en serie af i alt fem handlingsplaner, hvorom den sidste reviderede handlingsplan trådte i kraft pr. 1. januar 2019 (Udenrigsministeriet, 2018). Ved revideringen af den første handlingsplan blev handlingsplanen udvidet til ikke kun at inkludere kvinder handlet til prostitution, men også mænd og børn, og andre udnyttelsesformer (se mere herom i Spanger 2011). I nærværende artikel tages der afsæt i den femte og sidste handlingsplan (Udenrigsministeriet, 2018).
4. Når myndighederne vurderer, at en person er i et aktuelt handelsforhold med en bagmand/-kvinde – altså ofre for menneskehandel – får vedkommende tildelt en refleksions- og restitutionsperiode på 30 dage med mulighed for indkvartering og støtte i overensstemmelse efter den enkeltes behov på et specialiseret krisecenter. Hvis ofret ønsker at tage imod en forberedt hjemsendelse kan refleksions- og restitutionsperioden forlænges 120 dage, alt imens hjemsendelsen planlægges. Efter endt refleksionsperiode kan personen rejse hjem via International Organisation for Migration (IOM) og modtage reintegrationsstøtte i seks måneder efter hjemkomst (Udenrigsministeriet, 2018).

5. Se eksempelvis Plambech (2014), Paasche m.fl. (2016) vedrørende praksis i forbindelse med hjemsendelser af ofre til Nigeria.

5. Se eksempelvis Plambech (2014), Paasche m.fl. (2016) vedrørende praksis i forbindelse med hjemsendelser af ofre til Nigeria.
6. Forskningsprojektet CRIVIC er anmeldt til datatilsynet. Og samtlige deltagere i projekt CRIVIC har givet deres samtykke til at deltage. Isabel er et pseudonym

* NOTER TIL FIGUREN:

1. Landsorganisationen for kvindekrisecentre
2. Kirkens Integrationstjeneste
3. International Organization for Migration
4. Udlændingecenter Nordsjælland
5. Rigspolitiets Nationale Efterforskningscenter
6. Udlændingekontrolsektionen ved Københavns Politis stationsenhed Special- og Udlændingekontrol

LITTERATUR

- Bhopal, K. and Deuchar, R.** (2016) *Researching marginalised groups*. London: Routledge.
- Brunovskis, A.** (2007): Når ofre for menneskehandel sier nei til hjelp, I: Jessen, L. (red): *Det ideelle offer. Andre tekster om prostitution*. Koloritt Forlag.
- Campbell, M & Gregor, F** (2004): Mapping Social Relations - A primer in Doing Institutional Ethnography. AltMira Press.
- Department of State, United States of America** (2018): *Trafficking in Persons Report, June 2018*,
- Institutt for Menneskerettigheter** (2015): *Menneskehandel 2014-2015*.
- Jacobsen, T. B** (2006): Institutionel Etnografi – myter og logikker i moderne organisationer, I Bjerg, O. & Villadsen, K.: *Sociologiske metoder: fra teori til analyse i kvalitative og kvantitative studier*, Forlaget Samfundslitteratur
- Ministeriet for Ligestilling** (2002): *Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel*
- Paasche, E., Plambech, S. & Skilbrei, M.** (2016): *Assistert retur til Nigeria*. UiO Institutt for kriminologi og retts sosiologi. Det juridiske fakultet
- Plambech, S.** (2014): *Points of departure*, University of Copenhagen
- Plambech, S.** (2018): Gæld og sexarbejde. Gældsbundet migration til Europa blandt nigerianske kvinder, *Jordens Folk*, 1-2, s. 48-55
- Shaw, I. and Holland, S.** (2014) *Doing Qualitative Research in Social Work*, London: SAGE.
- Skilbrei, M.** (2013): Transnasjonal prostitusjon i brytningen mellom kriminalitetsbekempelse og innvandringskontroll, I Johansen, N.B., Ugelvik, T.; Aas, F. K. (Red.): *Krimigrasjon. Den nye kontrollen av de fremmede*, Universitetsforlaget, Oslo
- Smith, D. E.** (ed.) (2005): *Institutional Ethnography as Practice*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Smith, D. E.** (2006): *Institutional Ethnography – A Sociology for People. The Gender Lens*. AltMira Press.
- Socialstyrelsen** (2018): *Statistik 2017. Ofre for menneskehandel i Danmark*
- Spanger, M.** (2011): Human trafficking as a lever for feminist voices? Transformations of the Danish policy field of prostitution, *Critical Social Policy*, vol. 31(4), p. 517-539
- Spanger, M.** (2017): What do emotions do? Circulations of annoyance, hostility and shame in fieldwork: Spanger, M & Skilbrei M. (red.): *Prostitution Research in Context*, Routledge,
- Taylor, M. F.; Pooley, J.A. and Carragher, G** (2016) A systematic review of current data collection techniques used to enhance involvement of “hard to reach” adolescents in research studies. In Bhopal and Deuchar: *Researching marginalised groups*. London: Routledge.
- Tyldum & Brunovskis, A.** (2005): Describing the Unobserved: Methodological Challenges in Empirical Studies on Human Trafficking, *International Migration*, 43
- Tyldum, G.** (2010): Limitations in Research on Human Trafficking, *International Migration*, 48 (5)
- Udenrigsministeriet** (2018): *Handlingsplan til bekæmpelse af menneskehandel 2019-2021*

